

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплатата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге преплатнике у овште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза подунавског Радоја Чобелића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза кључком, Д-р. Велимира Пазарца, доктора целокупног лекарства и бив. државног питомца; и за лекара срезова: масуричког и пољаничког, Д-р. Чедомиља И. Арнаутовића, доктора целокупног лекарства и бив. државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 3. јануара 1907. године № 8916, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Тодор К. Смиљанић, привремени телеграфиста из Лесковца, родом из Велеса у Турској и поданик турски, по својој молби прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Даринком и малолетним сином Браниславом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији решено је:

да се место Више Село, заселак села Коњуве, у срезу прокупачком, округу

топличком, по изјављеној жељи његових становника, прогласи за село под истим именом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца новембра извршено је у Србији:

1. Убивстава	36
2. Нехотичних убивстава	5
3. Покушаја убивстава	28
4. Разбојништава	11
5. Тешких телесних повреда	8
6. Паљевина	66
7. Опасних крађа	183
8. Злонамерних поништаја туђих ствари	12

Од изложених дела пронађено је:

Убивстава	28	или 77.7%
Нехотичних убивстава	5	» 100 %
Покушаја убивстава	28	» 100 %
Разбојништава	9	» 81.8%
Тешких телесних повреда	8	» 100 %
Паљевина	11	» 16.6%
Опасних крађа	63	» 34 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	5	» 41.6%

Највећи број ових убивстава извршен је помоћу *ватреног оружја* (19), затим помоћу *тупог* (10), помоћу *оштрог* (6) и *дављењем* (1).

Узроци са којих су ова убивстава извршена леже: у *међусобној свађи* за 18 случајева, у *освети* за 8, у *користољубљу* за 5, у *душевној поремекености* за 1, и у *домаћој расари* за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убивстава јављају се: у срезу јабланичком 3 (1 непронађено), у срезу нишавском 2, у срезу млавском 2, у

ср. косаничком 2,* у срезу ариљском 2, срезу жичком 2 (1 непронађено), у срезу тринавском 2, у срезу љубићском 2, у срезу качерском 2, и по 1 у срезовима: лесковачком (непронађено), оба јасеничка, кључком (непронађено), копаоничком, беличком, ресавском, моравском окр. нишког (непронађено), нишким, јадранском, поцерском, хомољском, зајечарском, заглавском, прокупачком (непронађено), златиборском, и у вароши Неготину.

Нехотична убивства извршена су у срезовима: ресавском, рађевском, љубићском, подунавском и у вароши Београду.

Покушаји убивстава извршени су: у срезу јабланичком 5, у срезу пожаревачком 5, у срезу колубарском округа београдског 2, у срезу неготинском 2, у срезу добричком 2, у вароши Пини 2, и по 1 у срезовима: врачарском, оба посавска, лесковачком, темнићском, бањском, нишким, посаво-тамнавском, звишким и златиборском.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништава су извршена: у срезу пожаревачком 2, и по 1 у срезовима: тамнавском, поречком, брзопаланачком (непронађено), млавском, љубићском, качерском, косаничком (непронађено), златиборском и у вароши Крагујевцу.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу пожаревачком 2, у срезу ресавском 2, и по 1 у срезовима: рађевском, прокупачком, златиборском и јасеничком окр. крагујевачког.

Паљевине су извршене: у срезу јасеничком окр. крагујевачког 9 (1 пронађена), у срезу јадранском 3, у срезу хомољском 3 (1 пронађена), у срезу звишким 3, у срезу подунавском 3 (1 пронађена), у срезу орашким 3 (све пронађене), у срезу бољевачким 3, у срезу власотиначком 2, у срезу лениничком 2 (обе пронађене), у срезу беличком 2 (1 пронађена),

* Оба ова убивства извршила су непознати Арнаути из Турске.

у срезу мачванском 2, у срезу поцерском 2, у срезу трнавском 2, и по 1 у срезозима: врачарском, космајском, грочанском, тамнавском, подгорском, масуричком, копаоничком, расинском (пронађена), жупском, ресавском, деспотовачком, темнићском, нишком, сврљишком, посавотамнавском, моравском округа пожаревачком, млавском, рамском, таковском, заглавском, косаничком, прокупачком, златиборском (пронађена), црногорском, пожешском, ужичком и у вароши Пожаревцу.

Вредност свих ових паљевина износи око 13.500 динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу млавском 14 (2 пронађене), у вароши Нишу 13 (6 пронађених), у срезу крајинском 11 (2 пронађене), у срезу прокупачком 10 (1 пронађена), у срезу подунавском 9 (5 пронађених) у срезу јадранском 6 (4 пронађене) у срезу пчињском 5 (1 пронађена), у срезу голубачком 5 (1 пронађена), у срезу заглавском 5 (1 пронађена), у срезу беличком 4 (1 пронађена), у срезу рађевском 4, у срезу пожаревачком 4, у срезу бољевачком 4, у Београду 4 (3 пронађене), у срезу космајском 3 (1 пронађена) у срезу колубарском округа београдског 3 (2 пронађене, у срезу тамнавском 3 (2 пронађене), у срезу лесковачком 3, у Крагујевцу 3 (1 пронађена), у срезу неготинском 3 (1 пронађена), у срезу ражањском 3 (1 пронађена), у срезу бањском 3 (2 пронађене), у срезу хољском 3 (2 пронађене), у срезу орашском 3, у срезу гружанском 2, у срезу поречком 2 (1 пронађена), у срезу кључком 2 (1 пронађена), у срезу браопаланачком 2 (1 пронађена), у срезу трстеничком 2, у срезу ресавском 2 (1 пронађена), у срезу деспотовачком 2, у срезу алексиначком 2, у срезу нишком 2, у срезу сврљишком 2 (1 пронађена), у срезу мачванском 2 (1 пронађена), у срезу азбуковачком 2 (1 пронађена) у срезу качерском 2 (1 пронађена) у срезу јасеничком округа смедеревског 2 (обе пронађене), у срезу студеничком 2, у вароши Пожаревцу 2, и по 1 у срезозима: грочанском, посавском окр. ваљевског (пронађена), подгорском, лепеничком (пронађена), расинском (пронађена), темнићском (пронађена), левачком (пронађена), параћинском (пронађена), моравског округа нишког, лужничком (пронађена), нишавском, поцерском (пронађена), звишском

(пронађена), таковском (пронађена), зајечарском (пронађена), добричком, рачанском (пронађена) црногорском (пронађена), драгачевском, жичком (пронађена), и у варошима: Ваљеву, Крушевцу и Ђуприји.

Вредност свих ових крађа износи око 19.000 динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу неготинском 3, у срезу прокупачком 2 (1 пронађен), и по 1 у срезозима: тамнавском (пронађен), копаоничком, кључком, левачком (пронађен), параћинском, моравичком (пронађен) и трнавском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око 7000 динара.

Поред изложених дела у току месеца новембра извршено је још у Србији и 11 самоубиства и то: у Београду 2, у срезу мачванском 2, и по 1 у срезозима: бе-

личком, нишком, јадранском, млавском, моравичком, и у варошима: Ђуприји и Нишу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 5, *ватреним оружјем* 3, и *дављењем у води* 3, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевној болести* за 3 случаја, у *страху од казне* за 2, у *домаћој расири* за 1, у *рђавом материјалном стању* за 1, и у *пијанству* за 1. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у Београду 3, сва три дављењем у води, и у срезу трстеничком 1, ватреним оружјем, а њихови узроци леже: у *душевној болести* за 1, у *честољубљу* за 1, и у *домаћим неприликама* за 1 случај. Узрок једног покушаја самоубиства непознат је.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Токућа број	О К Р У З И	ОКРУЖИЈЕ											
		Убиства	Дететубиства	Нах тина убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	—	—	—	4	—	—	—	3	7	—	—	—
2	» ваљевски	—	—	—	1	1	—	—	2	6	1	—	—
3	» крањски	4	—	—	6	—	—	1	3	8	—	—	—
4	» крагујевачки	1	—	—	—	1	—	—	11	6	—	—	—
5	» крајински	2	—	—	2	2	—	—	—	20	4	—	—
6	» крушевачки	1	—	—	—	—	—	—	3	7	1	—	1
7	» моравски	2	—	1	1	—	—	2	5	12	2	2	—
8	» нишки	2	—	—	4	—	—	—	2	23	—	2	—
9	» пиротски	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
10	» подрински	2	—	1	1	—	—	1	8	15	—	3	—
11	» пожаревачки	3	—	—	6	3	—	2	10	29	—	1	—
12	» руднички	4	—	1	—	2	—	—	1	3	—	—	—
13	» смедеревски	1	—	1	—	—	—	—	6	14	—	—	—
14	» тимочки	2	—	—	—	—	—	—	4	10	—	—	—
15	» топлички	3	—	—	2	1	—	1	2	11	2	—	—
16	» ужички	3	—	—	1	1	—	1	4	2	—	—	—
17	» чачански	4	—	—	—	—	—	—	2	4	2	1	—
18	Управа града Београда	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	3
Свега:		36	—	5	28	11	—	8	66	183	12	11	4

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 12. јануара 1907. год. АБр. 53. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

УТИЦАЈ СУДИЈЕ НА ЈАВНИ МОРАЛ

(НАСТАВАК)

Какав је карактер забране §-а 13.? Рекли смо да она није карактера које имају забране из кривичних закона. Њен је карактер чисто грађанске природе: односи засновани противно §-у 13. нису загарантовани тужбом (actio), што значи да ти односи не могу да створе право. У француском праву постоји начело: Pas de droit pas d' action (без права нема ни тужбе) које овде можемо обрнуто исказати: Pas d' action pas de droit. И заиста, право у толико постоји и вреди у колико је оно

тужбом санкционисано, иначе оно нема значаја. Зато су Римљани и полагали много на то да, креирајући, законом, извесно право, одмах за њега вежу и тужбу која му је одговарала и која је често носила име тога права, тако да, ако је ово друго пропуштено било, право је остајало без санкције. Оно је највише могло бити какав pactum који је рађао једино obligatio naturalis.

Не само да ова врста приватних односа није зајемчена тужбом, него се, шта више, оно што се на основу њих да може натраг тражити, тужбом која се у римском праву звала condictio indebiti. Тако, н. пр., ако би младожења исплатио проводацији уговорену награду (обично извешан проценат од мизара), он би могао реченом тужбом то вратити натраг. И ово је логично. Када држава проводацијски хонорар

сматра за неморалну ствар и одриче му санкцију директним путем, она не би била доследна, ако би тај хонорар могао добити индиректну санкцију, ако би одбила младожењину *condictio indebiti*. Значило би у овом случају, да је проводачка награда, док је још неисплаћена, дакле само у стању погодбе, неморална, а да би се претворила у морално дело, чим би се исплатила. Покушај би био неморалан, док би свршена радња била морална! А из овога излази да уговори којима се вређа § 13. не крејирају ни саму *obligatio naturalis*, пошто природна обавеза, ма да тужбом није обезбеђена, не може дати места *condictio indebiti*, ако би се драговољно испунила.

Иначе су ове радње дозвољене. Другим речима, под условом да појединци који су ступили у један од односа, §-ом 13. грађ. зак. забрањених, могу сасвим тај однос реализирати, без бојазни да ће их отуда постићи каква казна. Власт се ограничава само на то да појединцу који би на њу, ради остварења једног таквог односа, апеловао своју помоћ откаже, али она не иде даље од тога; поименце она не истражује да ли су неки појединци у такве односе ступили те да их за то казни. Ово последње случај је само са оним радњама појединаца које су означене у законима као кривична дела: власти је дужност да такве радње проналази и да их казни; нити ће она чекати да јој се појединци који су такве радње извршили или на штету којих су оне извршене пријаве, па да на те радње тек под тим условом казну, законом одређену, примени.⁸⁾ Далеко од тога да се сами власти одају, они који какво кривично дело изврше обично свој поступак од власти крију и труде се да јој он непознат остане.

Као што видимо, односе из § 13. грађ. зак. законодавац сматра час за моралне а час за неморалне. У колико он реализовању тих односа не притиче у помоћ, они су у толико за њега неморални, а у колико их, пак, допушта, без интервенције власти, у толико су они морални. Из овога излази да под условом само да се власт у заштиту не позива, нема разлике овде између моралних и неморалних поступака. Онако исто као што власт мирно посматра појединце када они склапају погодбе које она сматра за моралне, исто тако она остаје равнодушна, ако они ступе у односе које је, у § 13. грађ. зак., оквалификовала као неморалне.

Према овоме видимо да се сви поступци појединаца могу класирати у три категорије: 1. Кривична дела, 2. Дела неморална али која власт толерира и 3. Дела морална.

Друга категорија поступака појединаца изгледа необјашњива. Јер ако је задатак законодавцу да друштво моралише, онда зашто он допушта појединцима односе које сматра за неморалне? А да их за такве узима, види се из тога што појединцима одбија своју помоћ, ако се они властима обрате за принудно реализовање обавеза које из дотичнога односа проистичу. Ми бисмо ову врсту дела приватних лица још и разумели, када би појединци били приморани, у сваком случају, обратити се власти ради извршења тих обавеза: пошто се без интервенције власти те обавезе не би могле остварити, већ би остале само у стању пројекта, то би онда била довољна заштита за морал, када би се законодавац ограничио само на то да тим обавезама одрече своју санкцију. Али, како појединци могу, и изван учешћа власти, не само уговорити већ и испунити неморалне обавезе, то је онда сасвим појмљиво да морал није довољно заштићен, када је законодавац прописао једино то, да појединци који су такве односе између себе засновали не могу добити никакву заштиту код

⁸⁾ Изузетно извесна кривична дела казне се само на тужбу приватнога тужиоца, као н. пр. утаје (§§ 229. и 236. крив. зак. *in fine*) и преваре (§ 258. крив. зак.).

власти, остављајући им, међутим, пуну слободу да у такве односе ступају и да их драговољно, без њеног удела, реализирају.

Зашто је законодавац тако урадио? Можемо казати да је он радње појединаца, моралу противне,⁹⁾ поделио на две велике групе, на оне којима он управља (неморалне радње које су кажњиве, т. ј. кривична дела) и на оне које оставља влади морала и савести (неморалне радње које трпи), стога што су ове последње, бар у садашњем стању човечијега ума, тако људима природне и тако за њих везане, да би свако законодавство које би те радње апсолутно забрањивало и кажњавало било бесциљно: оно се не би могло извршити, јер му се појединци не би повиновали. А они му се не би повиновали зато што би такво законодавство за њих било једна тиранија, као што би био тиранија и један закон који би нам забрањивао, н. пр., смејати се и веселити се. Наравно, што год дух човечији буде даље ишао у своме усавршавању, све ће то лакше бити забранити, путем законодавства, радње које се данас остављају режиму морала и савести.¹⁰⁾ Овоме објашњењу можемо додати још и тај разлог: да законодавац треба да остави на вољу појединцима извесне радње које, ма да су без опасности по општу моралност, нису ипак са овом у потпуном складу — стога што су често пута такве радње подстрек за човека, увеличавају му енергију и чине му живот сношљивијим или чак и лепшим. Исто онако као што отров дат у малој дози омогућава оздрављење.

III.

Остављајући ово на страну, да се сада вратимо главном питању: питању о утицају судије на јавни морал. Овај је утицај неоспоран, пошто судија не сме, по § 13. грађ. зак., дати никакву санкцију, ни непосредним путем (тужбом) ни посредним (ексцепцијом) приватним погодбама које се моралу противе. Законодавац није дефинисао морал, па, дакле, ни радње које су са њим у противности. Он је само употребио тај израз, остављајући судији да он, у сваком конкретном случају, извиди да ли је приватно-правна погодба, чије се испуњење код њега тражи, саобразна моралу или не, па да јој, према томе, законску санкцију одобри или одбије.

Као што видимо, схватање судије о моралу и о његовим захтевима игра овде велику улогу. Ту је судији дата једна врло озбиљна арбитарна власт, врло озбиљна, јер оно што се у суду као морално прокламује за такво ће се и ван тога места сматрати. Ово нарочито важи за људе мањег образовања, који се у својим акцијама, што је сасвим природно, руководе примерима датим им људима који стоје изнад њих. И, обрнуто, оно што судија објави као моралу противно, то ће се, бар пред форумом опште савести, опште јавности, за такво узети, ма да ће, наравно, бити вазда људи који ће, и поред тога, бити за такве поступке способни, тим пре што их законодавац допушта изван круга своје сопствене интервенције. Али, баш у колико је и о таквим људима реч, несумњиво је да ће и они често неморалне погодбе избегавати, из престога разлога што оне немају законске санкције и што странке нису увек једна у другу сигурне да ће оне, и без учешћа власти, своје обавезе испунити.

⁹⁾ Да приметимо да има кажњивих радњи које се не могу сматрати као неморалне. Такви су многи иступи које закон казни без обзира на то што они не претпостављају ништа неморално (н. пр. када господар пропусти слугу пријавити власти и уписати). Али, у главном, кажњива дела су у исти мах и са моралом у контрадикцији.

¹⁰⁾ О овоме смо у неколико говорила и у својој расправи, *De l'amnistie en droit pénal serbe* (у часопису: „Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence,” liv. mai — juin 1906, p. 212, n. 1., Paris.).

Где ће судија, као регулатор морала — видели смо већ којом приликом и у којој мери — црпсти уверење о часности или нечасности извесне акције? На првом месту, судија ће бити одјек општих појмова о моралу, он ће, у својим одлукама дати израза мишљењу које сам народ има о моралности или неморалности дотичне радње. На тај начин, што год је мишљење народно о моралу више и лепше, и судија ће у толико, у својим одлукама, бити строжији. Судија ће овде бити репрезентанат народнога схватања о моралу.

Али, ми мислимо да судија може једну радњу, однос, између два појединца огласити за неморалан, ма да би ту радњу, тај однос, народ сматрао за моралан. Пема сумње да један судија, са узвишенијим погледима на друштво и његове задатке, може и мора о моралним законима имати такође узвишеније мишљење него обичај, мање културан човек. И ми налазимо, да судија има дужност да, у таквом случају, у поточ противном нахођењу народа, да маха својим сопственим погледима на морал. Напослетку сама савест судиска не би се могла сложити са тим да судија одобри и призна један посао који је, по његовом уверењу, са моралом у контрадикцији. Осим тога: рећи да судија овде мора бити увек у нивоу простог народа, то значи одрећи људима од знања и образовања васпитну улогу, одрећи држави право да, преко својих представника, органа власти, утиче на развиће моралних појмова у народу.

(свршиће се)

Живојин М. Перић.

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Као што се види између позитивне и негативне теорије постоји велика разлика, која се састоји у томе, што је код позитивне слободно судијско уверење потпуно искључено, докле је оно код негативне *conditio sine qua non* за осуду оптуженог. Сличност пак између једне и друге састоји се у томе, што ни по једној судија не сме да узме за доказано ништа, ако не постоји минимум претпоставака, које закон тражи.

II. *Под теоријом слободног судијског уверења*³⁾ разумемо *невезаност судије* за извесна принудна доказна правила при оцени питања, да ли је оптужени за дело које му се ставља на терет, крив или не. Судија по овој теорији мора *по свом слободном уверењу* одлучивати, да ли су чињенице, на којима има да донесе пресуду, истините или не; у оцени овога питања је он, дакле, ослобођен свих законских прописа, и важност и доказану снагу појединих доказа има да оцењује по свом слободном уверењу, које је резултат доказаног поступка на главном претресу.

Али ова теорија данас не значи никако потпуну еманципацију судије од свих законских прописа, који се односе на учење о доказу. Она значи неvezаност судије за законска правила само при оцени питања о важности и снази доказа; дакле, да ли је који доказ довољан, па да се узме да је једна чињеница истинита, зависи само од слободног уверења судије. Међутим она не значи никако неvezаност судије и за оне законске прописе, који говоре о томе, *која се доказна сре-*

ства могу употребити и у ком облику се она имају употребити. Ово се двоје не оставља увиђавности судије, већ закон набраја доказна средства, која се могу употребити, и прописује облик у коме се имају употребити. Повреда ових законских прописа повлачи за собом ништавост самог поступка. Тако законодавства, која су усвојила ову теорију, наређују, да се као доказно средство може употребити само: увиђај, сведоци, вештачење, признање, исправе и индиције. Према томе се судија мора придржавати тих правила и не сме н. пр. узети као доказно средство заклетву, коју закон није предвидео. Тако исто они односно облика тачно прописују н. пр. како се има извршити увиђај; како се имају испитивати сведоци; наређују да се извесна лица као сведоци не смеју испитивати о извесним чињеницама као н. пр. свештеници о томе, што им је као тајна исповести поверено; да сведок на свој исказ мора бити заклет; да вештак не може бити лице, које је осуђивано и да такво вештачење не може бити доказ и т. д. Ван ових доказних средстава судија не сме употребити ни једно друго, а којим ће се од ових у поједином конкретном случају послужити, опет зависи само од његове увиђавности.

Јудијско уверење по овој теорији ослобођено је сваке *законске оgrade*; али је она ипак далеко од тога, да сматра да је за коначну одлуку судије меродавно једно неодређено осећање и назирање виности или невиности оптуженог, које је производ целокупног утиска добивеног на претресу. Напротив образовање овог судијског уверења има се узети као темељна и свесна операција разума, чија се основица налази у исходу главног претреса, а нарочито доказног поступка. Чињенице, које су садржај појединих доказа, изнетих на претресу, јесу елементи, из којих се има да добије судијско уверење. Сви се докази прибирају извесним тачно утврђеним редом, и судија је дужан код сваког да оцени његов садржај и вероватноћу за себе. За тим судија има све доказе брижљиво да испита и међу собом да их пореди, из чега се добива низ основа или разлога за и против истинитости једне чињенице. Према томе једна се чињеница оваком операцијом разума само тада може узети за истиниту, ако поднети докази дају довољно основа за то. С тога је сасвим оправдано, што се и по овој теорији, без обзира на слободу судије у оцени доказа, тражи навођење основа или разлога у пресуди, којима се суд руководи приликом доношења одлуке о кривици или некривици. Тражење, да судија тачно наводи основе са којих узима кривицу за доказану, никако не стоји у противречности са теоријом слободног судијског уверења, јер ни по овој судија нема права да доноси необразложене одлуке, већ је на против суд дужан да да рачуна о томе, да је до пресуде дошао правилним путем.⁴⁾ — Законодавства, која су усвојила ову теорију изречно наређују, да је суд дужан у својој пресуди да наведе основе или разлоге, тако н. пр. Аустријски Кривичан Поступак у § 270. т. 7. тражи да суд у разлозима каже које чињенице сматра за доказане или не и с којих разлога; то исто чини Немачки Кривични Поступак у § § 275. и 266.

Прва и најважнија конзеквенца теорије слободног судијског уверења, као што каже *Глазер*,⁵⁾ састоји се дакле у томе, што се одговор на питање, да ли је једно доказно средство постигло свој циљ, да ли се показало довољним да створи извесност о ономе, што треба да се докаже, да ли је, дакле, његова доказна снага била довољна, — има да остави искључиво оцени судије, забрањујући сваки покушај, да му се

³⁾ *Dulf*, Commentar zur öst. Strafprozessordnung II, 58, и даље; *Ullmann*, Lehrbuch des österr. Strafprozessrechts 572 и даље; *Исру*, Lehrbuch des deutsch. Strafprozessrechts 323 и даље; *Zachariae*, Handbuch des deutsch. Strafprocesses II, 400 и 409; *Glaser*, Handbuch des deutsch. Strafprozessrechts I 346 и даље; *Birkmeyer*, Deutsches Strafprozessrechts 83 и даље; *Ogrelica*, Kazneno processualno pravo 428 и даље.

⁴⁾ *Ullmann*, Lehrbuch des österreichischen Strafprozessrechts 576 и даље; *Исру*, Lehrbuch des deutschen Strafprozessrechts 327 и даље.

⁵⁾ *Glaser*, Handbuch des deutschen Strafprozessrechts I. 353.

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

прописују погодбе, под којима има доказном среству да поклања веру.

III. Питање, да ли се о кривци или некривци у Кривичном Поступку треба да решава по теорији законских доказа или по слободном субјективном судијском уверењу, било је предмет најчешће борбе у науци. Тај спор поодавно је окончан⁶⁾ и он данас припада историји, јер су се сва новија законодавства а и наука изјаснили против законске теорије доказа а за теорију слободног судијског уверења. Да је овако решење овога спора не само правилно, него и једино могуће, најбоље ће се видети, ако изнесемо бар најглавније разлоге, које показују надмоћност теорије слободног судијског уверења над теоријом законских доказа.⁷⁾

Од првих разлога, који су старија законодавства руководили да усвоје теорију законских доказа, био је тај, што се мислило, да у њој лежи најбоља заштита оптуженог од самовоље судије, која се гледала у теорији слободног судиј-

⁶⁾ Види о томе даући §.

⁷⁾ *Mittermaier, Lehre vom Beweise* 77 и даље: *Bulf, Commentar zur österr. Strafprozessordnung* II, 61; *Geyer, u. Holtendorff* — овом *Handbuch des deutsch. Strafprocesses* I, 193. и даље: *Ullmann, Lehrbuch des deutsch. Strafprocesses* 323 и даље: *V. Hye, Die leitende Grundsätze der österr. Strafprozessordnung* 280 и даље;

ског уверења. Браниоци ове теорије су тврдили, да се постизање материјалне истине може само тако обезбедити, ако се поставе објективна законска доказна правила, која су продукт искуства хиљаде кривичних одлучајева. На овај начин добивала би се истина, која би била истина за све, и никако не би могла бити резултат случајног, променљивог и несталног субјективног нахођења судије. Тврдило се, да ова теорија боље штити и интересе државе, да казни кривце. — Све се ово теоријом законских доказа може само у неколико постићи, те с тога и овај разлог за њеним одржањем мора отпасти. Теорија законских доказа не само да не даје довољно гаранције за то, да ниједан невин неће бити осуђен, већ напротив у њој лежи опасност за невиност оптуженог, јер по позитивној теорији судија мора осудити оптуженог само ако се испунио минимум доказа, који закон тражи, па макар и сам тај судија био уверен у његову невиност. Докле позитивна теорија као што видимо, никако не штити интересе оптуженог, докле и негативна теорија тако исто не штити у довољној мери јавне интересе, т. ј. интересе државе да сваког кривца казни, јер по њој судија сме некога осудити само у случају ако постоји минимум претпоставака за осуду, т. ј. мора и правог кривца ослободити ако нема потребног минимума доказа.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

ПРИМЕНА НАУЧНИХ МЕТОДА

У ПОЛИЦИЈСКИМ И СУДСКИМ ИСТРАГАМА

од R. A. Reiss-a

професора полиције на универзитету у Лозани.

(СВРШЕТАК)

Данас постоје три научна система, који нам допуштају да брзо и несумњиво констатујемо идентитет извесне личности, и да исту личност опишемо до савршенства. Први је систем Бертилонов, који је данас усвојен готово у свима земљама, и за који се има захвалити дугом и ревностном раду Алфонса Бертилона, шефа одељења за идентификацију у париској префектури. Систем овај, назват *антропометријским описивањем*, или просто *Бертилонажем* почива, у главном, на овим принципима:

1. *Непроменљивости човечјег скелета после 20 год. старости*. Незнатно увећавање стаса, које се често продужује за 2—3 год. изравнато је, с друге стране, савијањем кичмених обртања, које почиње око 20 год. и продужава се до најпозније старости;

2. *У очигледној и знатној разлици у дименсијама између скелета разних личности, и*

3. *У способности појединих делова човечјег тела за лако и тачно мерење помоћу сарава врло просте конструкције.*

На картонима, који се класифицирају по мерама, налазе се још и описна обавештења, подаци о особеним знацима и фотографије у две позитуре: *en face* и у *профилу*.

Други систем идентификације јесте онај *живих слика*, за који се такође има захвалити Бертилоу.

Под *живим сликама* ваља разумети *прецизно описивање најкарактеристичнијих*

елемената човечјег тела помоћу специјалног речника.

Употреба специјалног речника потребна је с тога, што обичан говор не располаже изразима за екстремне случајеве. Средњи случајеви обично су означени, квалификативима: *заједнички, средњи, обични*, који нам дају неодређену идеју о облику једног дела човечјег тела, као н. пр. носа. Захваљујући Бертилоу, ми данас располажемо нарочитим речником за описивање људске физиономије.

Речник овај корисно нам служи и за изналажење кривца у бегству.

Претпоставимо, да смо добили фотографију једног непознатог лица, које је у слободи, са задатком, да помоћу фотографије ово лице знањемо и затворимо. Било би врло незгодно, па у неколико и немогуће, кад би ми ову фотографију сваког часа вадили из чепа и сравњавали са личностима на улици или у јавним локалима. С тога је неопходно потребно, да пре отпочетог истраживања детаљно аналишемо добивену фотографију, и тако рећи, у нашем мозгу репродукујемо слику тражене личности. Позната је ствар, да ми можемо мислити само о ономе што смо у стању речима изразити, и да ми можемо видети у мислима само оно, што смо у стању описати. Да би се, дакле, једна слика могла запамтити, неопходно је потребно умети је описати речима. Помоћу специјалног речника пак, агент сигурности у стању је, да добивену фотографију прецизно опише и на овај начин да у својим мислима репродукује тачну слику личности, коју има да истражује. Ово последње може се постићи и без фотографије, само помоћу картона за живе слике, на коме се налази прецизан опис тражене личности.

Живе слике корисне су још и за класифицирање фотографија према облику и

правцу појединих делова лица, које је класифицирање нашло своју практичну примену у састављању нарочитих албума за органе сигурности, тако званих „*D. K. V.*“^{*}

И најзад, трећи систем идентификације јесте *систем дактилоскопије*.

Као што смо већ поменули, несумњиво је доказано, да не постоје два лица, чије би папиларне линије прстију и шаке имале исти облик и правац. Према оваквом стању ствари, линије ове одлично су средство за идентификацију.

Употреба отисака прстију стара је ствар, коју су још стари Египћани и Индијанци употребљавали, али је тек у новије време, захваљујући Галтону, Хенрију, Бертилоу, Висетиху и Рошеру на рационалном класифицирању добивених отисака, постала сигурно средство за идентификацију. Штета је само, што се сви биро-и за идентификацију помоћу ових отисака не служе истом методом у класифицирању, услед чега се поређају велике незгоде.

Неки мисле, да би дактилоскопија могла потпуно заменити Бертилонаж, за који воде да има ту незгоду, што је узимање мера дуго и тешко за просте агенте. Ми не делимо ово мишљење. Са мало више пажње и вежбања успева се, за кратко време, у брзом и прецизном добијању антропометријских мера. Поред овога, на антропометријским картонима налазе се такође отисци прстију, те нам на овај начин систем Бертилонов пружа много више гаранције но сама дактилоскопија, а у питању о идентитету човек мора бити и сувише обазрив. Још нам изгледа, да би истраживање идентичности помоћу дактилоскопије захтевало нарочито извешбани персонал због финеца с којима је скопчано.

^{*} Опширније о овим албумима и *живим сликама* видети у „Полицијском Гласнику“ за 1905. годину стр. 265—404.

Помињемо још, као специјалне системе идентификације: *утврђивање антропометријског описа помоћу одела* од д-р Ђорђа Бертилона и *констатовање идентичности непознатих лешева*.

Нагласили смо раније, да у делокруг научне полиције долази и познавање начина рада појединих категорија злочинаца. И доста, како ћемо моћи откривати злочине и злочинце, ако не будемо познавали свет из кога се злочинци регрутују, њихове навике, начин њиховог рада и т. д. Изјављујемо одмах, да се ова познавања не могу стећи помоћу статистике и разговора са злочинцима у затвору, који сваке разговоре о њиховом начину живота и њиховим особинама схватају увек са шаљиве стране.

За практично изучавање злочинаца потребно је посећивати њихова друштва, разговарати с њима њиховим језиком, и добро познати начин њиховог рада, као и оруђа којима се служе.

Захваљујући овим истраживањима ми знамо, да и у свету злочинаца, баш као и у поштенем свету, има специјалиста, који се баве само извесном врстом посла, и да у две трећине случајева злочинац не ради сам, већ у друштву са себи равнима.

Фалсификате лажног новца никад, н. пр. не израђује једно лице, већ увек организована дружина, у којој сваки члан има своју одређену дужност: један набавља материјал, други израђује фалсификате, трећи их растурају и т. д.

Практично изучавање злочинаца пружа нам још и драгоцену обавештења о међународним злочиначким бандама, које се у последње време све више и више умножавају, захваљујући развијености данашњих саобраћајних средстава.

У кратко речено: практично изучавање злочиначког света, које удази у обим научне полиције, снабдева нас веома корисним знањима за успешно вођење полицијских и судских истрага. У овоме је битна разлика између научне полиције и *криминалне антропологије*, јер док прва обраћа погледу пажњу на практичну страну, дотле се друга занима више теоријом.

Остаје нам још да испитамо: које су личности позване да изучавају полицију.

Несумњиво је, да је ово, на првом месту, дужност вештака, који су позвани да помажу и полицију и суд у њиховим истраживањима. Активност вештака у домини научне полиције обухвата примену свију научних метода, о којима смо говорили. Ова је активност, дакле, веома пространа, и с тога захтева дуг и озбиљан теоријски и практичан рад.

Са извесним одељцима научне полиције, као што су они о констатовању идентитета и аналисању фотографија, треба да су упознати агенти сигурности. Спрема ових агената за службу мора бити много темељнија но што је данас, ако хоћемо да успешно ратујемо са злочинцима.

Највише користи од изучавања научне полиције имаће, пак, истражне судије, судије првостепених судова и адвокати. Не претендујемо ни у колико, да од ових лич-

ности створимо праве специјалисте за вештачење, али ћемо се потрудити да им покажемо у правој боји свет који имају да онтужују, да суде или да бране у њиховој будућој каријери. Показаћемо начин рада појединих категорија злочинаца да би могли, у самом почетку истраге, поћи правим путем, на коме ће открити злочинца. Упознавајући их са различитим методама за откривање фалсификата, ми ћемо им у исто доба пружити могућности да контролишу мишљења вештака о овом предмету.

На овај начин, и судије, и истражни органи, и адвокати знаће имати у даним случајевима места вештачењу, и са малим изгледима на успех. Изучавање научне полиције неопходно је, дакле потребно будућим људима од закона. Ово су врло добро појмили учесници последњег међународног криминално-антрополошког конгреса у Турину, (1906.) кад су изразили жељу: *да изучавање научне полиције буде у будуће саставни део универзитетског програма*. Два италијанска и наш универзитет већ су остварили ову жељу. Нека би наша предавања била од користи будућим људима од науке и правницима.

С француског Д. Ђ. Алимпџи.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

Суд општине крњићке, актом својим од 31. децембра пр. год. Бр. 2162, пита:

„Имање масе Ненада Милосављевића, из Јазовника, издато је, путем лицитације, под једногодишњи закуп, рачунајући овај од 25. септембра 1905. год. па до 1. септембра 1906. године.

Цело ово имање закупило је њих шест закупаца, од којих је само један сигуран да плати изричиту цену; али до данас није ни један гроша положио.

Како маса дугује знатну суму пореза, суд је по неколико пута позвао закупце да кирију плате, али они то ни до данас нису хтели учинити.

Суд је сада у незгодном положају и у недоумици: како ће да наплати ову кирију, т. ј. да ли може то учинити егзекутивним путем без претходне осуде, или мора прво донети пресуду?

Исто тако потребно му је да зна: да ли би се овим закупцима, кад би били осуђени на ово плаћање, морало при извршењу пресуде оставити онолико земље, колико им § 471. грађ. суд. пост. штити по приватним дуговањима, или не?“

— На ово питање одговарамо:

Наплата уговорене закупне цене не може се наплаћивати егзекутивним путем, без обзира на то што је имање масено, и што је под закуп дато путем јавне лицитације.

Ако је имање дато под закуп по наредби старатељског судије, као што је једино и могло бити по договору са масеним стараоцима, онда треба известити судију да закупци неће добровољно да

плате кирију, па ће он даље учинити шта треба по закону и својој надлежности.

Кад буде донесена одлука о плаћању, онда се при извршењу ове мора позити на наређења § 471. грађ. суд. поступка, пошто и оваква потраживања долазе у ред оних, по којима је земљоделцу заштићена од продаје извесна имовина.

II.

Суд општине селачке у срезу тимочком, актом својим од 4. ов. м-ца Бр. 22, пита:

„По § 471. грађан. суд. поступка, земљоделцу се не може узети у попис, за приватне дугове, поред осталог и кућа са зградама и плацем до једног дана орања.

Моли се уредништво за обавештење: да ли овај законски пропис штити земљоделцу и оне стаје и зграде, које нису на кућњем плацу, или му штити само оне, које су на кућњем плацу а остале не?“

— На ово питање одговарамо:

Све оне зграде, без којих се земљоделство не да разумети, и које оно условљава, као што су: амбари, кошеви, штале, плевље за смештај сточне хране, кошаре и томе слично, ако су на оном земљишту, које земљоделцу у опште штити § 471. грађ. суд. пост. не могу се узети у попис.

Од овога се изузимају зграде, које немају ничега заједничког са земљоделством, као што су кафане, механе, воденице и т. д.

Ако се, пак, која од зграда поменутих у првом ставу овога одговора налази на земљишту, које претиче преко онога, што се земљоделцу не може узети у попис, онда се и она са земљиштем узима у попис.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Е С Е

Готфрида Крикнера, тргов. агента из Београда, тражи кварт дорћолски, код кога има да одговара за утају. Пронађеног треба спровести поменутом кварту с позивом на акт Бр. 10516.

Ђуру Јанковића, касапина из Шапца, тражи начелство округа подринског, који је потребан шабачком првостепеном суду ради стављања под суд због извесне кривце. Пронађеног треба спровести поменутом начелству с позивом на акт Бр. 20628.

Филип Катић ђак I. раз. гимназије, родом из Црне Горе, стар 13. год. у лицу сувоњав, црномањаст, очију плавих, раста омаленог, у грађанском оделу, пре 8 месеци напустио је Београд и незнано куд отумарао. Зна се да је у априлу месецу пр. год. био у Крагујевцу и одатле отишао у Ваљево. Свима полицијским и општ. властима препоручује се да именованог потраже и нађеног упуте Управи града Београда са позивом на акт Бр. 2026.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

После хајдука једно од највећих криминалних зам код нас су кесаропи — коцкари. Њих има једна велика маса, биће их 150, који кр-

издаду. Но и ако у томе није успео, јер је пок. Јован ту његову намеру осујетио, ипак су међу њима настали такви односи, да је Панта био принуђен да тражи од њега отпуст, али му га овај није хтео дати, ма да је се и сам околини жалио на њега и причао како му тај момак не ваља и како га све шијунира.

Приликом свађа између њих оба момка су чешће помишљали на освету, а на три дана пред убиство договоре се коначно да газду убију.

Панта узме то на себе да изврши, па да би му по извршеном делу бегство било осигурано, он у очи самог убиства у овдашњем турском консулату извади пасош за Румунију, куда је закључио да бежи по извршеном делу.

Тога вечера, као и обично, газда Јован и Панта легну после 9 сати да спавају у амурдуку више фуруне, а други момак — Каруовић — легао је доле на патос.

Кафеџија извести телефоном дежурнога члана у Управи вароши, а овај изда налог дежурном писару кварта врачарског да изађе на лице места, извиди случај и што пре извештај поднесе.

Дежурни писар одмах је изашао на место убиства и од сасвим равнодушног Каруовића сазнао за одлазак старијег момка Панте, те о томе поднесе извештај дежурном члану, а овај изда свој полицији београдској потребне налоге за Пантино хватање.

У то време Панта је већ био узео на оvd. железничкој станици карту за Земун и мирно чекао у чекаоници на полазак воза.

Комесар железничке полиције г. Мрвић чим је примио из Управе налог о Пантином хватању почео је разгледати по станици и тражити га.

Најпре је наишао у чекаоници на два лица која су му се учинила сумњива, те их је одвео

свога газду само што га је овај грдио, ма да га иначе никад није ударио.

Иначе га његове раније газде, код којих је дуже служио, хвале као поштена и мирна момка.

Панта је родом из Скопља и по његовом казивању стар 21 год. Мали је растом и слабо развијен. На десној нози има два ожиљка од ватреног оружја, где је по његову причању рањен од турских војника у нечијем винограду, док околина његова тврди да је то задобио у бугарским комитама. Ако би ко о њему што више знао, моли се да то доставу Управи града Београда.

Ж. Л.

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац ноћу између 10. и 11. ов. м-ца отворио је прозор из дворшта на радњи Влад. Пејића, продавца ужичких производа из Београда, ушао у радњу и обивши фијоку украо је: 11-70 динара у аустријској монети, 11-70 динара српског никленог новца, 3 заложнице београдске задруге и грађанске банке, по којима су биле заложене акције извозне банке и дуванџијске задруге, 1 повчаник и неколико признаница. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивца и крадене ствари, и у случај проналаска о томе извести квартал варошки или Управу града Београда с позивом на акт бр. 641.

Михаило Живковић, скитачки циганин, решењем начелника среза подперског стављен је под кривичну истрагу због крађе, по чим је чуо да се тражи побегло је из места пребивања. Михаило је стар 18—19 година, висок, приномаст, малих бркова, од одела имао је: гуњ, копоран, панталоне од жутог штофа, на глави шубару а на ногама опанке са кајишима. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу бр. 556.

Радојица Симић и Живојин Томић, абације — скитнице, извршили су ноћу између 14. и 15. ов. м-ца опасну крађу Светолику Симоновићу, ковачу, и просту крађу Ристивоју Мишовићу, абацији из Велеречи. Том приликом поред осталих украдених ствари однели су и две блузе сукнене са сомотоким јакама и један сат цени од жутог пакона. Нека све полицијске и општинске власти потраже крадљивце и у случају проналаска стражарно их спроведу начелнику среза таковог с позивом на депешу бр. 492.

Крађе стокe. Непознато лице украло је једног коња Драгомиру Живановићу, из Скеле. Коњ је матор 6 година, непочишћен, доратаст. Акт начелника среза посавског окр. ваљевског бр. 352.

Ноћу између 13. и 14. ов. м-ца украдена је из затворене кошаре једна крава Богосаву Живојиновићу, из Глободера. Крава је матора 6 година, плаве длаке, стеона. Сумња се да је ову крађу извршио **Радивоје Грујић**, земљод. из Глободера, који је пре извесног времена отумарао из места пребивања и више се није вратио. Радивоје је стар 40 година, средњег стаса, плавих бркова, у лицу сув. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза расинског с позивом на депешу бр. 1156.

Када је Јован заспао Панта се дигне, сиђе са фуруне, узме из подрума сикиру, поине се опет на фуруну где је Јован мирно спавао, измахне сикиром и ушмице удари га у главу, од ког је ударца остао на месту мртав, само што је лако јаукнуо и праћакнуо се десном ногом.

Чим је Јована убио Панта је се скинуо са фуруне, на шта га је Каруовић унутао: је ли га убио, и кад је овај то потврдио, онда му је он казао да опет носи сикиру у подрум, што је Панта и урадио.

По том је покупио све своје ствари и ступио у један цак, па је онда позвао и Каруовића да по ранијем споразуму беже заједно, но овај је се био унлашио и није смео поћи с њим, већ му је казао да бежи сам, а он неће ником ништа јављати до сутра дан.

Тако се онда икљубе и опросте, па Панта са цакном оде, а Каруовић остане у цекарници. То је било око 10 сати.

Каруовић оставши сам сигурно се бојао присуства мртвог човека, те је једва издржао један сат, па у 11 сати отишао у најближу кафану и јавио, како је он тога часа на знак будилника устао да месн хлеб, како је позвао газду да и он устале, али се он не олазива, те сумња да му се што није десило. Кафеџија га врати да се увери шта је и он после дође и јави да је убијен.

у комесаријат и почео испитивати, али је се брзо уверио да ни један од њих неће бити тражено лице.

По том је се опет вратио у чекаоницу и овом приликом наишао на Панту, поред кога је већ стајао један жандарм и разгледао му ствари по цакну, те на први поглед закључи да ће то бити убица и поведе га у канцеларију, где је већ на прва питања признао да је он убица.

Одатле је одмах одведен на место догађаја, где је сасвим мирно гледао своју жртву и чиновницима отворено причао начин извршења дела, како је горе наведено.

Каруовић, који је у почетку, пре но што је ухваћен Панта доведен, тврдио да о убиству није ништа знао, признао је такође да је знао да ће Панта газду убити и да је видео кад га је овај убио.

Чекмеце је нађено закључано и у њему око 100 дин., а веле да пок. Јован није више ни имао готовог новца. Панта је собом понео само свој новац у 178 динара, те према томе изгледа да ово грозно убиство није извршено из користољубља и да је вероватно његово признање, да га је убио из освете што га је грдио. Једино је само загоњено, што кључ од чекмеца није никде нађен.

Може се мислити какви су морални осећаји код овог човека, кад он тако свирепно убија